

## Verslag LEF-sessie bodeminformatiebeheer

### **Bodeminformatie: hergebruik loont!**

Op woensdag 29 januari 2014 vond onder begeleiding van LEF future center Rijkswaterstaat in Utrecht een LEF-sessie rondom het thema bodeminformatiebeheer plaats. Rijkswaterstaat Leefomgeving (Bodem+), Netbeheer Nederland, gemeenten, provincies, netbeheerders, Kadaster, TNO, Cumela en Bouwend Nederland troffen elkaar op deze inspirerende plek. In bijlage 1 vindt u de lijst met alle deelnemers. Het doel van bijeenkomst: onderzoeken of er draagvlak is voor het creëren van één adequate en uniforme informatievoorziening voor bodeminformatie, waarbij de aanwezige partijen samenwerken rond de informatieopslag en -ontsluiting. De resultaten leest u in dit verslag. De dag kwam tot stand op initiatief van Rijkswaterstaat Leefomgeving en Netbeheer Nederland.

### **De ochtend**

#### 10.30-11.00 uur: Opening

De bijeenkomst start met een viertal illustraties, waarin op luchtige wijze getoond wordt waar momenteel knelpunten liggen bij de ontsluiting van bodeminformatie (klik [hier](#) om het filmpje te bekijken). Het filmpje wordt met gelach en herkenning ontvangen door de deelnemers.

#### Enkele feiten:

- Elk jaar wordt er door de netbeheerders meer dan 100.000 keer gegraven in Nederlandse grond;
- Er is dus 100.000 keer behoefte aan bodeminformatie;
- De totale voorbereidingskosten op de graafwerkzaamheden voor de K&L-branche bedragen naar schatting €43 mln. (incl. KLIC en MOOR-meldingen);
- Er is grote diversiteit in de wijze waarop overheden bodeminformatie verstrekken;
- De beschikbare informatie is niet afgestemd op de doelgroep;
- Er ontstaat vertraging door niet-efficiënte bodeminformatievoorziening;
- Deze vertraging leidt tot toenemende economische schade en maatschappelijke kosten.



#### *Arjan de Zeeuw, directeur RWS Leefomgeving*

“We zijn hier bij LEF om flink te kunnen stoeien met dit maatschappelijke vraagstuk. De kosten en baten moeten met elkaar in balans zijn en we moeten elkaars taal spreken. Op het moment kent de dataontsluiting veel vormen, die ook nog eens bij allerlei verschillende instanties op te vragen is. Dat is voor de betrokken partijen buitengewoon ingewikkeld. Het doel van vandaag is om het gemeenschappelijk belang te vinden. Hoe kunnen we zorgen voor een goede en efficiënte publiek-private samenwerking? Overheid en bedrijfsleven moeten elkaar versterken op het gebied van het ontsluiten van leefomgevingsinformatie. We gaan aan de slag om het vraagstuk af te pellen en gezamenlijke kansen te benoemen.”

*Henk van Bruchem, Netbeheer Nederland*

“We zijn vandaag met drie categorieën aanwezig: de netbeheerders, de provincies en gemeenten, en de aanverwante partijen, zoals TNO (BRO) en Kadaster (KLIC). De eerste groep doet misschien nog wel meer onderzoek dan de overheid en is vooral op zoek naar informatie over bodemverontreiniging. De gewonnen informatie blijft vaak hangen bij individuele organisaties. De tweede groep heeft veel data over de bodem, voert zelf ook werkzaamheden uit, maar wederzijds (markt-overheid) wordt deze informatie niet of nauwelijks uitgewisseld. De laatste groep heeft een faciliterende rol. Het gaat vandaag om ons gezamenlijk belang. Graag hoor ik vandaag ‘Yes we can’, en aan het eind van de middag een ‘Yes we will’. Daar streef ik naar.”

*Jan Klein Kranenburg, projectadviseur RWS Leefomgeving Bodem+*

“Rijkswaterstaat (Bodem+) is de uitvoeringsorganisatie voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk wanneer het gaat om gezamenlijke bodemvraagstukken. Bodemloket is een van de gezamenlijke producten. Dit loket is onder meer ontstaan vanuit het Verdrag van Aarhus en ontvangt elke dag zo'n 1.100 unieke bezoekers. Als onze helpdesk vragen krijgt over Bodemloket, blijken deze in toenemende mate vanuit netbeheerders te komen. Dit deed ons beseffen dat dit een belangrijke vragende partij is. Daarom vinden we het interessant om te kijken welke gemene deler er achter deze vragen zit. Zo kwam het balletje voor deze bijeenkomst aan het rollen. We zoeken vandaag vanuit ieders eigen belang naar één gezamenlijke oplossing voor het ontsluiten van bodeminformatie voor iedereen. We gaan praten over de belangen, maar willen ook thema's uitwerken en afspraken maken.”

## **Aan de slag!**

### 11.00-11.45 uur: de context

In een korte speedmeet, waarin het de uitdaging is zo veel mogelijk mensen te ontmoeten, stelt iedereen zichzelf voor aan de ander. Tevens is er aandacht voor de vraag: waarom is bodeminformatie leuk? Uitkomsten: het is divers, dynamisch, veelzijdig, uitdagend en verrassend.

Daarna wacht er een flinke taak: het in kaart brengen van het verleden, heden en de toekomst van bodeminformatie. Eerst in tweetallen, daarna in viertallen en vervolgens in achttallen. Er wordt flink gediscussieerd en het enthousiasme is groot. De bereidheid om samen wat te bereiken is duidelijk aanwezig. Na de discussies noteert iedereen zijn of haar bevindingen (verleden, heden en toekomst) in enkele steekwoorden.



### *Verleden:*

- Weinig aandacht, veel papier
- Informatie is verzameld voor intern hergebruik (niet voor gebruik derden)
- Versnippering van informatie door verschillende partijen
- Gericht op waterkwaliteit
- Niet digitaal beschikbaar
- Verscherping arbo-regelgeving
- Internet ontstaat
- Privatisering netbeheerders
- Ramp is aanleiding voor verandering
- Eenduidig doel
- Regie
- Eén discipline
- Globis = mijlpaal
- Weinig aandacht bij Liander
- Nut bodemdata onderschat
- Overbodig onderzoek
- Geen ordening in gegevens/archief
- Fysieke uitwisseling is moeilijk
- Gegevens uit oude regeling uitfaseren
- Verdoezelen
- Extra kosten/werk

### *Heden:*

- Wachtijd
- Versnippering (complexe) informatie
- Geen budget voor verbetering bij overheid
- Geen verplichting/noodzaak
- Onvoldoende info delen vs. noodzaak kostenbeheersing
- Schaalvergroting netbeheer
- Niet landsdekkend
- Niet uniform ontsloten
- Wetgeving/arbo
- Onduidelijkheid over wie wat doet (gemeente, RUD, provincie)
- Geen gezamenlijk (wettelijk) kader
- Lappendeken aan werkwijzen
- Weinig afstemming tussen bevoegd gezag en andere partijen
- Onvoldoende samenhang BRO, STRONG, Inspire
- Betere samenwerking (bv. BRO)
- Rol voor RUD's
- Betere kennis risico's bodemverontreiniging
- Vergunningen gaan vòòr kennisdeling
- Wel geordend, wel ontsloten
- Kennisverloop
- Los zand
- Geen politieke issue
- Veel bodemvragen

### *Toekomst:*

- Centraal gratis beschikbare (private) informatie voor iedereen
- Afgestemd op doelgroep
- Ontsluiting op contour met indicatie klasse
- Verschillende info direct beschikbaar in aparte lagen
- Proactieve opstelling van alle betrokken partijen
- Centrale regie
- Informatie aansluiten bij doelgroep
- Duidelijkheid over verdeling kosten ontsluiting
- Verplicht beschikbaar stellen gegevens
- Detailinfo, niet alleen brondocumenten
- Kostenreductie
- Eén dynamisch systeem
- Informatiehuis (bodem & ondergrond)
- Efficiency
- Integrale afweging
- Open data
- Gezamenlijke visie en samenwerking
- Bestuursakkoord
- MWH kan het al
- Online
- Lange weg
- Nieuwe start
- Balans tussen doel en inspanning
- Grafisch (GIS-viewen)
- Eenduidige werkwijze bij de arbeidsinspectie
- Twee- (of meer) richtingsverkeer
- Bodem App
- Aanleveren broninfo bij één loket
- Wie beheert dit loket?
- Stel een format op wat we aanleveren (soort IMKL)

#### 11.45-12.15 uur: de intentie

Na het leveren van deze input zijn de vragen:

- Waar zijn we het met elkaar over eens?
- Wat moet er met elkaar aangepakt worden?
- Willen we hier gezamenlijk mee verder?

In vier groepen van acht gaat iedereen aan de slag. Er is veel te bespreken. De discussies zijn levendig: er is veel herkenning, begrip en kennisuitwisseling. De belangrijkste uitkomsten (de gezamenlijke thema's) komen vervolgens plenair aan bod. Duidelijk is dat er een grote bereidheid is om samen te werken aan het gezamenlijk doel:

**het realiseren van bodeminformatieverstrekking op alle mogelijke gebieden, die centraal, gratis en makkelijk toegankelijk is voor alle partijen en de mogelijkheid om hier uniforme data voor aan te leveren.**

Het gaat om tweerichtingsverkeer: het halen én brengen van informatie.

- Er is een bereidheid en motivatie om dit samen op te pakken.
- De groep wil zo snel mogelijk (vandaag, T=0) zelf starten, wetgeving (BRO) kan later aanhaken (naar analogie met WION/KLIC).
- Er moeten best practices in kaart gebracht worden om op voort te bouwen.
- Er moet een business case uitgewerkt worden, waarin (maatschappelijke) kosten en baten in kaart gebracht worden en aandacht is voor de financiering. Hiermee kan het idee ook 'verkocht' worden aan de bestuurlijke kant van de overheid.
- De groep wil afspreken wie de regie/verantwoordelijkheid heeft bij de realisatie van het doel.



## De middag

### 13.00-14.00 uur: Wensen en trends

Het gezamenlijke 'Yes we will' is evident uitgesproken in de ochtend. In zes groepen van vijf of zes personen worden vervolgens drie vragen behandeld:

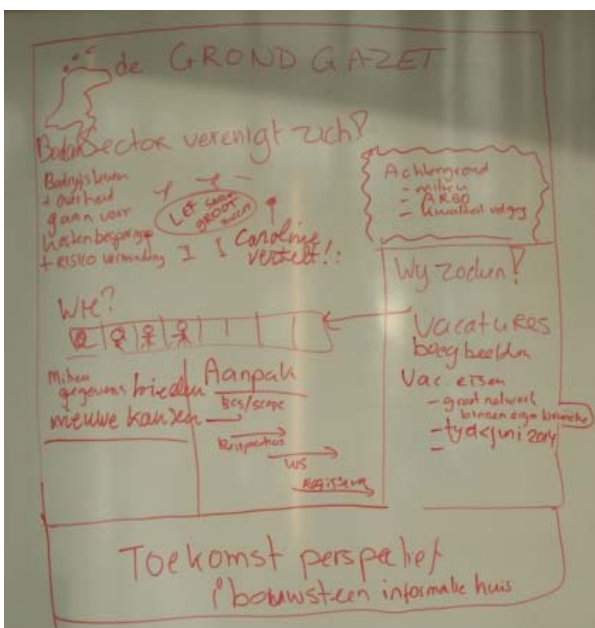
- Waar wil jij als organisatie naartoe (individueel)?
- Wat zijn de drie belangrijkste trends in de omgeving?
- Waar willen we gezamenlijk naartoe?

In de groepen blijkt al snel dat de eerste en de derde vraag eigenlijk een zelfde soort antwoord opleveren: iedereen wil dat alle beschikbare bodeminformatie (zowel op het gebied van geologie als op het gebied van verontreiniging, kabels en leidingen en explosieven) via één kanaal/loket op een uniforme wijze ontsloten wordt, maar ook dat nieuwe data volgens één formaat aangeleverd wordt. Daarbij moeten de kosten evenredig verdeeld worden onder de deelnemers. Deze samenwerking zou in een nieuw bodemconvenant tussen overheden, de markt en andere partijen vastgelegd kunnen worden. Zo blijft het geen vrijblijvende toezegging. Uiteindelijk kan door de inzet van dit kanaal/loket een maatschappelijke winst/kostenbesparing gerealiseerd worden en levert het dus geld op.

Als het gaat over trends, zien de deelnemers vooral de mondige burgers en bedrijven, die verwachten dat alle informatie 24/7 verkrijgbaar is, de terugtrekkende of afwachtende overheid (decentralisatie, prioriteitsprobleem), het steeds sneller nodig hebben van informatie en het succesvolle gebruik van business cases.

### 14.00-14.50 uur: Voorpagina maken en bespreken

Om de resultaten beknopt en puntig te kunnen neerzetten, wordt gekozen voor het maken van een fictieve voorpagina van een krant of vakblad. Hierop komen op speelse wijze de hoofdlijnen en belangrijkste conclusies op te staan. De resultaten vindt u hieronder, met een korte toelichting.

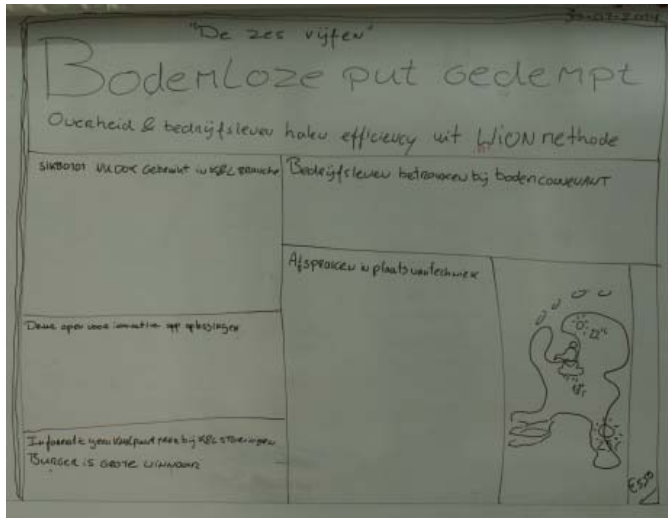
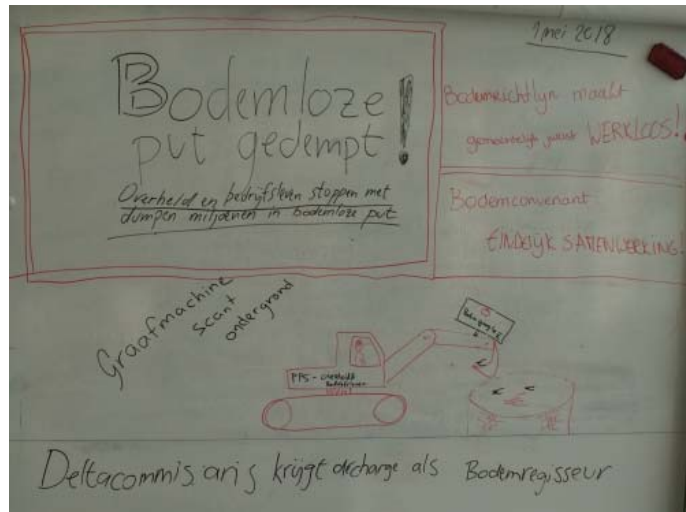


#### *De Grondgazet*

Deze voorpagina geeft precies aan waar de groep mee bezig is geweest. Het gaat over de vereniging van de bodemsector, de te behalen kostenbesparing, de achtergronden (milieu, arbo, kwaliteit), de kansen die de gezamenlijke aanpak biedt, het benodigde proces en het toekomstperspectief, namelijk één informatiehuis. Bovendien heeft deze voorpagina vacatures. Deze groep is op zoek naar boegbeelden, mensen die de kar kunnen trekken. Zij moeten een groot netwerk binnen de eigen branche hebben. De boegbeelden moeten uiterlijk in juni 2014 gevonden zijn.

### Bodemloze put gedempt

Deze krant van 1 mei 2018 beschrijft dat de overheid en het bedrijfsleven stoppen met het dumpen van miljoenen in een bodemloze put. Door de herziening van het bodemconvenant ('ideaal handvat') is er eindelijk samenwerking. Dit maakt nieuwe technieken mogelijk (innovatie), verbeeld door een graafmachine die de ondergrond scant en informatie die via de publiek-private Bodemgoogle opgevraagd en aangeleverd kan worden. Intussen is de Deltacommissaris aangesteld als Bodemregisseur. Hij kan vanuit zijn passie het belang van de samenwerking uitdragen naar het publiek.



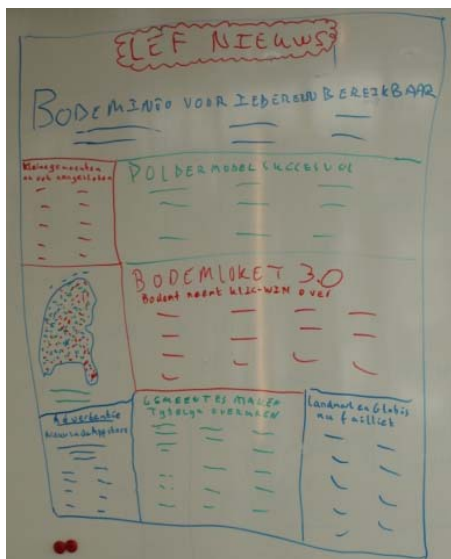
### Bodemloze put gedempt

Deze krant van 30 januari 2014 beschrijft hoe de overheid en het bedrijfsleven efficiency halen uit de WION-methode. Het bedrijfsleven wordt betrokken bij het bodemconvenant, waardoor zij een actieve bijdrage kan gaan leveren. Hierbij zijn eenduidige afspraken van groot belang. Er ontstaat ruimte voor innovatieve oplossingen. De burger is de grote winnaar, want storingen kunnen zo sneller en efficiënter opgelost worden.

### Bodemdata ook gecentraliseerd

Deze krant van januari 2015 brengt ook nieuws over het tekenen van een nieuw bodemconvenant. Het delen van bodeminformatie is een feit door het DINO-loket met open data. Nadat bestaande formats verbeterd zijn, zijn ze bruikbaar om informatie met elkaar te delen. Bestaande data wordt gebruikt en aangevuld met nieuw verzamelde info. De diepgang van bodemdata moet verbeterd worden, zodat iedereen in verschillende lagen de informatie vindt die voor hem/haar van belang is. Het is daarom praktisch als iedere partij een eigen viewer heeft.



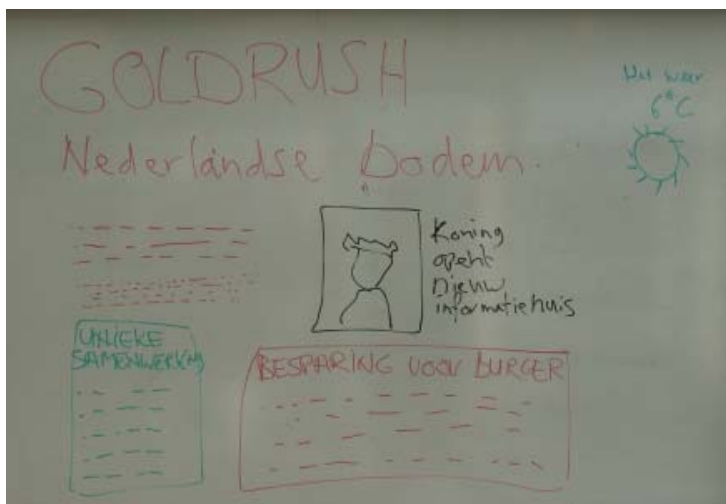


### LEF Nieuws

Deze voorpagina brengt het succes van het poldermodel: iedereen wil. Bodeminformatie is nu voor iedereen bereikbaar via Bodemloket 3.0, het KLIC-WION systeem dat door Bodem+ is overgenomen. Het succes is zo groot dat ook kleine gemeentes gaan aansluiten en bereid zijn om tijd te steken in het digitaliseren van bodeminfo. In de Appstore kan iedereen die bodemdata nodig heeft een app downloaden voor ontsluiting van de informatie.

### Goldrush Nederlandse bodem

In deze krant lezen we dat er in de Nederlandse bodem goud te vinden is. Figuurlijk welteverstaan. Het goud slaat op de aanzienlijke besparing die gerealiseerd wordt doordat bodeminformatie beter georganiseerd is in een Informatiehuis. Die besparing komt ten goede aan de portemonnee van de burger. Om dit heugelijke feit te vieren, opent koning Willem-Alexander het nieuwe Informatiehuis.



### 14.50-15.15 uur: Gezamenlijke thema's formuleren

In groepen van zes gaat iedereen aan de slag met de gemeenschappelijke items op de voorpagina's. Elke groep kan op post-its schrijven welke thema's zij gezien hebben. Overeenkomstige signalen worden gebundeld. Daarnaast is er ruimte voor opvallende zaken, waar niet direct actie op mogelijk is, maar die wel benoemd moeten worden. De post-its worden ook meteen gebundeld op thema's. Gemeenschappelijke belangen zijn snel gevonden. Positieve kreten als 'Keep it simple' en 'Plak je kans' worden geuit.

De input leidt tot een kleurrijk whiteboard met zes gezamenlijke thema's:

- Informatiehuis (samenwerking)
- Data (standaardisatie, format, protocol, uitwisseling)
- Context (business case, best practices)
- Convenant (afspraken over publiekprivate samenwerking)
- Inhoud (maatschappelijke winst/besparingen)
- Regie (aanpak, verantwoordelijkheid, planning)



Opvallende zaken die benoemd worden zijn: veiligheid, gedragenheid, uitdaging K&L, nieuw netwerk veel kennis, bindende afspraken, informatie moet door iedereen gedeeld, uitwerking financiering, data bij bron of centraal.

15.15-16.00 uur: 'Yes we will'

De groep verdeelt zich voor het laatste element van de dag opnieuw in groepen. Alle deelnemers kiezen één gezamenlijke thema dat ze persoonlijk aanspreekt. Daarmee tonen zij hun persoonlijk commitment. Het is een thema waar ze na vandaag verder mee willen. Binnen de groepen worden vervolgens twee tot drie acties bedacht die op korte termijn uitgevoerd kunnen worden, acties die moeten gebeuren om het doel een stapje dichterbij te brengen. Rondom het thema 'Data' zijn in dit stadium nog geen belangstellenden, omdat de huidige focus met name ligt bij de overige vijf thema's. De lijst met deelnemers per groep vindt u in bijlage 2.



### *Thema Informatiehuis*

Er moeten bestuurlijke afspraken gemaakt worden en projecten opgezet worden. Een initiatief is nodig. Kan dit via RWS Leefomgeving? Verder kan iedereen vandaag beginnen met het meenemen van de standaard (vastgelegd in SIKB-protocol 0101) bij de uitvraag, zodat dit op een eenduidige manier gebeurt. Wees je ervan bewust wat de voordelen van de samenwerking zijn. Delen = happiness!

### *Thema Data*

Geen deelnemers

### *Thema Context (werkgroep)*

Jan Klein Kranenburg en Henk van Bruchem moeten opdracht geven voor het schrijven van een business case (door de leden van deze werkgroep). De input komt uit workshops en enquêtes met betrokkenen. Hierin moeten de scope en de probleemstelling goed beschreven worden en moet elke deelnemer/branche vertegenwoordigd zijn. Het is namelijk een gezamenlijke inspanning. In deze business case komt een analyse van de kosten en baten en is aandacht voor de financiering. Op basis hiervan kan beslist worden of het initiatief van samenwerking rondom bodeminformatie de moeite waard is.

### *Thema Convenant*

Aangezien deze groep alleen uit ambtenaren bestaat, is een eerste actie om het bedrijfsleven aan tafel te krijgen. Daarnaast is een boegbeeld nodig, iemand die het belang van de samenwerking kan benadrukken en mensen kan inspireren en motiveren om deel te nemen. Een derde actie is om aparte afspraken te maken over bodeminformatiebeheer in een nieuw bodemconvenant.

### *Thema Inhoud*

Dit is een eerste steen in de vijver. De groep vindt dat men op zoek moet naar iemand met journalistieke/PR-capaciteiten, die op basis van interviews met stakeholders een narratieve brochure/film/... maakt waarin de winst en/of maatschappelijke besparingen duidelijk naar voren komen. Zo kan het idee 'verkocht' worden. Stakeholders moeten dit ook gaan uitdragen naar hun achterban, zodat er draagvlak ontstaat. Hier kan iedereen vandaag nog mee beginnen.

### *Thema Regie (werkgroep)*

In deze groep was alleen het bedrijfsleven vertegenwoordigd, dus hier is het zaak de overheid aan tafel te krijgen. Deze groep vormt vanaf vandaag een regiegroep, die o.a. de regie over de business case houdt. Er is nog een vacature voor een deelnemer op gemeenteniveau. Ook hier is het doel om boegbeelden te vinden. Op 18 februari 2014 is de eerste bijeenkomst van deze werkgroep.

### 16.00 uur: Afsluiting

Na afloop benadrukken verschillende deelnemers hoe ze de bijeenkomst waarderen en hoe goed het voelt dat er zo veel betrokkenheid en wilskracht is om concreet tot samenwerking te komen. Het was een intensieve, maar zeer positieve sessie, die zeker een vervolg krijgt.